

HASZNÁLATI MINTÁK OLTALMA

- Az Európai Szabadalmi Hivatal (EPO) 2016-ban közel 160 ezer szabadalmi bejelentést regisztrált. A legtöbb bejelentés az egészségügy, a digitális kommunikáció valamint a számítástechnika területéről érkezett.
- Az EPO-hoz a múlt évben a három legtöbb szabadalmi kérelmet benyújtó a Philips, a Huawei, illetve a Samsung volt.
- Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) adatai alapján a női feltalálók aránya 1995–2015 között 9,5%-ról 15%-ra emelkedett. A "legnőiesebb" szakterület a mikrostrukturális és nanotechnológia.
- Magyarországon a lajstromozott nemzeti védjegyek jelentősebb részét magyar jogosultak birtokolják. A legtöbb védjeggyel a Richter Gedeon Zrt., az Egis Gyógyszergyár, a Glaxo Group, a Magyar Telekom Nyrt., valamint a Borsodi Sörgyár Kft. rendelkezik.

Az *Infojegyzet* a [T/17307.](#) számon benyújtott törvényjavaslathoz nyújt háttér-információkat. Az összeállítás bemutatja az iparjogvédelem típusait, részletezi a használati minták oltalmát, valamint rövid betekintést biztosít a nemzetközi iparjogvédelemben.

A kiemelkedő szellemi teljesítmény, az újításra törekvő, kreatív gondolkodás egyre kiemelkedőbb szerepet tölt be a társadalomban és a gazdaságban. A szellemitulajdon-jog az ember alkotó tevékenységét védi és ösztönzi, jogi eszközökkel biztosítja, hogy a találmányok és az alkotások jogosultjai megfelelő anyagi és erkölcsi elismerést kapjanak. A szellemitulajdon-jog két nagy ága a szerzői jogok és az iparjogvédelem, a használatiminta-oltalom az utóbbi, vagyis az iparjog részét képezi.

A szerzői jog az irodalmi, a tudományos és a művészeti alkotásokra vonatkozik, a klasszikus művészeti ágak mellett – irodalom, színmű, zenemű, iparművészet, stb. – a jogi védelem kiterjed a számítógépes programozásra és a térképművekre is. A törvényi szabályozás alapja az [1999. évi LXXVI. törvény](#) a szerzői jogról és a [2016. évi XCIII. törvény](#) a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről.

Az iparjog garantálja a műszaki alkotások, az áruk és a szolgáltatások védelmét. A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala ([SZTNH](#)) honlapján szereplő [információk alapján](#) az alábbi alkotásfajták sorolhatóak az iparjogvédelemhez: "a találmányok, a használati minták, a dizájnok (formatervezési minták), a növényfajták és a különböző árujelzők, úgy mint a védjegyek és a földrajzi árujelzők". A terület jogi szabályozása

Magyarországon hatályos oltalmak száma a főbb oltalmi formák szerint
Number of valid protections in Hungary broken down by main titles of protection

	2015	2016	2016/2015
Szabadalom (nemzeti úton megadott szabadalom és hatályos európai szabadalom) Patents (valid patents granted via the national route and valid European patents)	21 851	23 782	+9%
Ebből - Hatályos európai szabadalom Out of these - Valid European patents	17 573	20 000	+14%
Kiegészítő oltalmi tanúsítvány (SPC) Supplementary protection certificates (SPC)	138	138	0%
Növényfajta-oltalom Plant variety protection	90	106	+18%
Használatiminta-oltalom Utility model protection	908	852	-6%
Nemzeti formatervezésiminta-oltalom National design protection	4 090	3 938	-4%
Nemzeti védjegy National trade marks	55 628	55 242	0%

Forrás: [SZTNH: Tények és adatok, 2016](#)

összetett, a találmányok szabadalmi oltalmáról és a növényfajtaokról az [1995. évi XXXIII. törvény](#) rendelkezik, a **használati minták oltalmát** az [1991. évi XXXVIII. törvény szabályozza](#), a formatervezés védelmének jogi kereteit a [2001. évi XLVIII. törvény](#) biztosítja, a védjegyekkel és a földrajzi árujelzőkkel összefüggő garanciákat az [1997. évi XI. törvény](#) rögzíti.

Az SZTNH a **szellemi tulajdon védelméért felelős hivatal**. Az országos hatáskörrel rendelkező szerv mindezek mellett a kutatás-fejlesztéshez kapcsolódó minősítési feladatokat is ellátja.

IPARJOGVÉDELMI OLTALMI FORMÁK

A szerzői jogok és az iparjogvédelem között eltérések mutatkoznak: az előbbi feladata a művészeti, az utóbbi rendeltetése a műszaki alkotások védelme. A két jogterület közötti különbség, hogy a **szerzői jog esetében az egyéni, eredeti jelleg alapozza meg az oltalmat** ([SZTNH, Szerzői jogi alapfogalmak](#)), az **iparjogvédelem esetében az újdonság ténye releváns** ([SZTNH, Iparjogvédelmi oltalmi formák](#)).

Ugyancsak különbség, hogy az iparjogvédelem **szerteágazóbb**, valamint az újító és az alkotás között jellemzően kevésbé szoros a kötődés. Mindezek mellett inkább **gyakorlatorientált, a gazdasági-vagyoni és a tulajdonjogi szerepe dominál**. Az iparjogvédelem magában foglalja a **vállalat- és árujelzőkhöz kötődő** előírásokat ([Horvát, 2016](#)).

Az iparjog esetében az oltalom létrejöttének feltétele a **központi nyilvántartásba vétel**, vagyis a lajstromozás. **Az oltalmi idő és a földrajzi kiterjedés – néhány esettől eltekintve – korlátozott**.

Iparjogvédelmi oltalmi formák
([Jedlik-terv 2013-2016, sztnh.hu](#))

I. Műszaki szellemi alkotások oltalma

I. 1. Szabadalmi oltalom

A **találmány újszerű, termékre vagy eljárásra vonatkozó műszaki megoldás**, a találmányt védő jogi oltalom neve **szabadalom**.

Magyarországon a szabadalom bejelentése három módon (nemzeti, európai, [Szabadalmi Együttműködési Szerződés](#)) lehetséges. Az **oltalmi idő 20 év**, ezt követően a szabadalom közkinccsé válik.

I. 2. Használatiminta-oltalom (bővebben a következő fejezetben)

I. 3. Formatervezésiminta-oltalom

Egy termék **esztétikai megjelenése a formatervezési minta, amennyiben az új és egyéni jelleggel bír**, formatervezésiminta-oltalmat (dizájn-oltalom) kaphat. Az oltalom két- és háromdimenziós alkotásokra egyaránt vonatkozik. A **védelem 5 évre igényelhető**, amely további négy alkalommal meghosszabbítható **maximum 25 év erejéig**.

I. 4. Növényfajta-oltalom

A nemesített növényfajta védelmét a növényfajta-oltalom garantálja. A védelem **bármely növénytani nemzetséghez és fajhoz tartozó, új fajta** esetén igényelhető, érvényessége **25 évre szól, szőlők és fák esetében az oltalom 30 évig áll fenn**.

I. 5. Topográfiaoltalom

A topográfiaoltalom a mikroelektronikai félvezető termékek topográfiájának nyújt jogi védelmet.

I. 6. Kiegészítő oltalmi tanúsítvány (SPC)

A tanúsítvány egy speciális oltalmi forma, *"amely a szabadalmi oltalommal védett gyógyszer vagy növényvédő szer szabadalmi oltalmi idejének meghosszabbítását biztosítja"* ([SZTNH, Mire jó a kiegészítő oltalmi tanúsítvány?](#)).

II. Árujelzők oltalma

II. 1. Földrajziárujelző-oltalom

A **földrajzi árujelzők a geográfiai eredet jelölésére szolgálnak**, amelyek jellemzően a termék származására utalnak. A terület kiterjedése lehet táj, helység, régió és ország. A földrajzi árujelzőknek három, egymás mellett működő és egymást kiegészítő típusa különböztethető meg: **az uniós (közösségi) oltalom, a nemzeti oltalom, valamint a nemzetközi**

oltalom. Uniós oltalom alatt álló földrajzi árujelzővel rendelkezik többek között a [szegedi paprika](#), a [szatmári szilvapálinka](#) vagy a [magyar szürkemarha hús](#). Az oltalom **szabadon használható** mindenki számára, aki a konkrét területen, az előírások betartásával állítja elő a terméket. A védelem létrejöttének feltétele a **hatósági eljárás** lefolytatása, az **oltalomnak nincs időbeli korlátja**.

II. 2. Védjegy

A **védjegy** grafikailag ábrázolható és nyilván tartásba vett megjelölés, amely alkalmas **árúk, szolgáltatások azonosítására, ezzel segítve a fogyasztók tájékozódását**. A védjegy lehet egy szó, szóösszetétel, személynév, szlogen, logó, színösszetétel, stb. Az **oltalom 10 évre igényelhető, megújítása korlátlan számban lehetséges**.

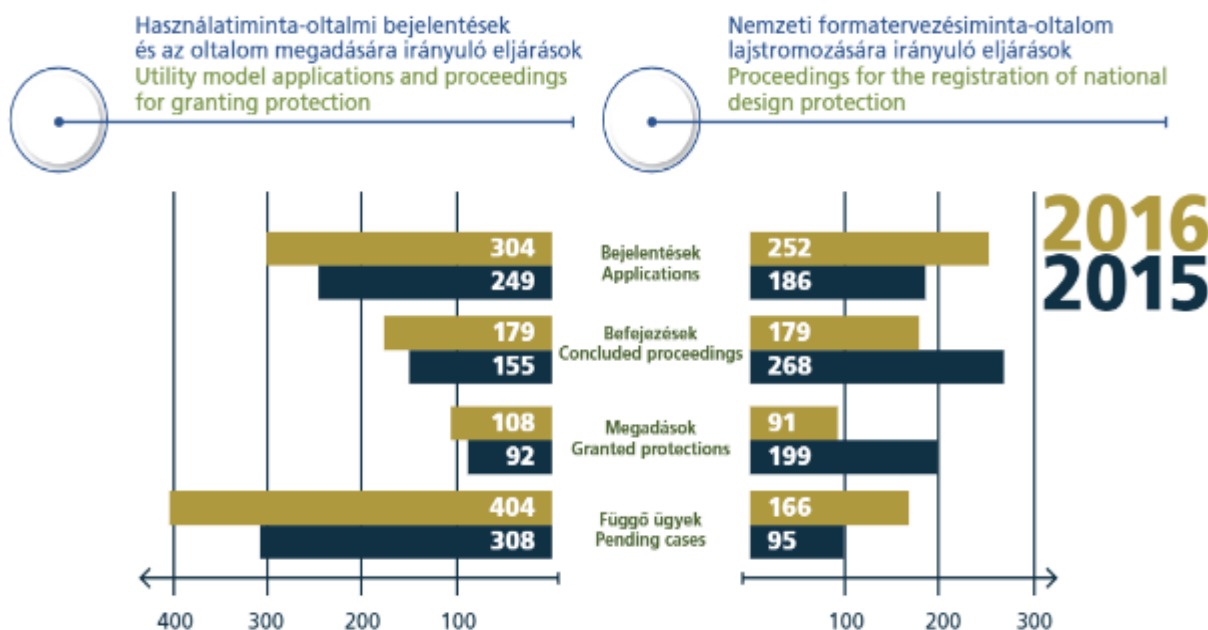
HASZNÁLATIMINTA-OLTALOM

A használatiminta-oltalom törvényi kereteit az [1991. évi XXXVIII. törvény](#) garantálja. A védettségnek ez a típusa **tárgyak esetén** igényelhető, amennyiben az **új, feltalálói lépésen alapul, illetve iparilag hasznosítható**. Az oltalom kiterjedhet a **tárgy kialakítására, szerkezetére és részeinek elrendezésére**, valamint fontos feltétel, hogy **műszaki értelemben megoldást kínáljon valamilyen feladatra**.

Az oltalomban részesülő tárgyak **jellemzően nem érik el a szabadalmazható találmányok szintjét, ugyanakkor innovatív jellegük** okán jogi szabályozásuk szükséges. A használati minták oltalma **nem része az uniós jogharmonizációnak**, marginálisan tűnik fel az iparjog nemzetközi szintű egyezményeiben. Ebből adódóan kiválóan alkalmas a gyakorlati életben felmerülő problémák prompt és költséghatékony kezelésére; **az oltalom előnyösen alakítható a vállalkozásfejlesztés, illetve a gazdaságélénkítés** szempontjai szerint ([Jedlik-terv 2013-2016](#)).

A használatiminta-oltalom **időbeli korlátja 10 év**, ezt követően a tárgy közkinccs lesz. Az SZTNH [Iparjogvédelmi statisztika, 2015](#) kiadványból kiderül, hogy az említett évben **a legtöbb oltalom 4 éves volt**. Az oltalmat igénylő **fenntartási díjat** fizet. Számos más oltalomhoz hasonlóan, a minta jogosultja **kizárólagos jogot** szerez a hasznosításra.

Az SZTNH végzi az oltalomhoz kapcsolódó eljárásokat, beleértve a fenntartást és a megsemmisítést.

Forrás: [SZTNH: Tények és adatok, 2016](#)

A hatóság [Tények és adatok, 2016](#) összeállítása alapján **Magyarországon** 2015-ben 908, **2016-ban 852 hatályos használatiminta-oltalmat tartottak nyilván**, ami 6%-os csökkenést jelent. A részletesebb adatokat vizsgálva kitűnik, hogy a fent említett időintervallum alatt a bejelentések száma 22%-kal növekedett.

A [Büntető törvénykönyv](#) a szellemi tulajdon jog elleni bűncselekmények között említi a **bitorlást**, amely kiterjed az oltalmazható használati mintára is.

NEMZETKÖZI IPARJOGVÉDELEM

A 19. század közepéig a szabadalmi védetség megítélése általában uralkodói kegy volt, a század második felében alakult ki a jogi szabályozás mai kerete (Tószegi, 2016). Ezzel egy időben merült fel az igény az iparjogvédelem nemzetközi összehangolására. A **Párizsi Uniós Egyezmény (PUE)** 1883-ban született meg, a mai napig hatályos egyezményhez

([1970. évi 18. törvényerejű rendelet](#)) Magyarország 1908-ban csatlakozott.

Az iparjogvédelem területi felosztás szerint nemzeti, regionális, nemzetközi illetve ezek kombinációjából álló rendszer.

Regionális együttműködésnek tekinthetők az uniós oltalmi formák, az ehhez kapcsolódó feladatokat az **Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala (EUIPO)** látja el. Szintén regionális hatáskörű az **Európai Szabadalmi Egyezmény (2007. évi CXXX. törvény)**. Az egyezmény által létrehozott szervezet az Európai Szabadalmi Hivatal (**EPO**), amelynek a [honlapján közzölt adatok](#) szerint 38 tagja van.

A nemzetközi együttműködés átfogó intézménye a **Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO)**, amely az ENSZ szakosított intézménye. Hazai vonatkozású esemény, hogy 1977-ben a szervezet égisze alatt írták alá a **Budapesti Szerződést**, amely a mikroorganizmusok szabadalmi eljárásával kapcsolatos előírásokat rögzíti ([1981. évi 1. törvényerejű rendelet](#)).

Források:

- [1991. évi XXXVIII. törvény](#) a használati minták oltalmáról
- [Eredetvédelem](#) - jogforrások
- [Használatiminta-oltalom](#) - jogforrások
- [Növényfajta oltalom](#) - jogforrások
- Szellemi tulajdon - [értelmező szótár](#)
- Európai Szabadalmi Hivatal - [EPO](#)
- Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala - [EUIPO](#)
- Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala - [SZTNH](#)
- Szellemi Tulajdon Világszervezete - [WIPO](#)
- Horváth Attila: [A szellemi alkotások jogának története, a szerzői jogi védelem kialakulása, a jogalkotás kezdetei Magyarországon](#). In.: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2016. év, 4. szám
- Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala: [Iparjogvédelmi statisztika, 2015](#)
- Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala: [Tények és adatok, 2016](#)
- Tószegi Zsuzsanna: Innovatív szolgáltatási portfólió kialakítása és fejlesztése az iparjogvédelmi hatóság 120 éves története során. In.: Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 2016 év, 10. szám

Készítette: Simsa Tünde
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486